

Memòria

GRHAD – GRUP DE RECERCA HISTÒRIA,
ARQUITECTURA I DISSENY

(2017 SGR 1212)

Índex

- 1. Presentació del GRHAD**
- 2. Membres del GRHAD**
- 3. Catedral de Vic**
- 4. Santuari de Torreciudad**
- 5. La gestió de la cultura post-COVID**
- 6. Pla de Cultura de Formentera**
- 7. Magma**
- 8. Cost Action**
- 9. Tesis Doctorals**
- 10. Publicacions**

1. Presentació del GRHAD

El Grup de Recerca Història, Arquitectura i Disseny (GRHAD) es va crear l'any 1998 dins de l'àrea de Composició Arquitectònica. El grup el va dirigir el Dr. Alberto Estévez des dels seus inicis fins l'any 2013, quan la Dra. Judith Urbano va agafar el relleu. El 2014 va ser nomenat Grup Emergent per la Generalitat de Catalunya, i el 2017, Grup Consolidat.

2. Membres i col·laboradors del GRHAD

1. Dra. Judith Urbano Lorente (UIC-Humanitats)
2. Dra. Marta Crispí i Cantón (UIC-Humanitats)
3. Dr. Nicolas Barbieri (UIC-Humanitats)
4. Dr. Sergio Fuentes Mila (UIC-Humanitats)
5. Dr. Joan Molet Petit (UB)
6. Dra. Assumpta Dangla
7. Dr. Àlvar Sáez (UdG)
8. María José Díez Chueca (UIC-School of Architecture)
9. Manel Arenas Vidal (UIC-School of Architecture)
10. Dra. Mariola Borrell
11. Aïna Garcia Andreu
12. Maria Morer
13. Blanca Reguant
14. Úrsula Imbernon
15. Carolina Hayes
16. Anna Hernández
17. Laia Anglada
18. Maria Torrabadella
19. Aleix González Campaña (Associació Cultural Can Feu)

3. Catedral de Vic

El primer projecte guanyat fou un no competitiu amb el Bisbat de Vic el 2017. La dotació fou de 17.260 euros per tal de portar a terme un pla de dinamització de la catedral de Vic. El pla es va entregar a finals del 2018. Arrel d'aquesta col·laboració van sorgir tres publicacions, dues amb l'editorial indexada Abadia de Montserrat (dos llibres monogràfics els editors dels quals foren investigadors del nostre grup) i un article en una revista indexada:

-Crispí, M., Fuentes, S., Urbano, J., La Catedral de Sant Pere de Vic, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019. ISBN: 978-84-9191-059-6.

-Díez, M.J., García, A., Sáez, À., La Basílica de Santa Maria d'Igualada, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2021. ISBN: 978-84-9191-173-9.

-Crispí Canton, M; Urbano, J; Fuentes, S., "La catedral de Sant Pere de Vic: actualització dels estudis sobre la seu vigatana", Taüll. Butlletí de les comissions per al patrimoni cultural dels bisbats catalans, 2020. ISSN: 0212-1956. Acceptat.

Després d'entregat el pla es van trobar unes restes romàniques a la catedral de Vic i l'execució del pla va quedar aturada; esperem poder seguir col·laborant amb el Bisbat per l'execució del pla dissenyat quan acabin els treballs arqueològics.

4. Santuari de Torreciudad

El segon projecte fou el 2019 amb l'empresa *Playmedia Motion Graphics S.L*, dedicada al món audiovisual, museogràfic i cultural. La dotació fou de 5.160 euros per tal de generar els continguts d'una aplicació mòbil per al Santuari de Torreciudad i un projecte museogràfic per a la seva col·lecció de més de 500 escultures. El projecte va durar un any:

- realitzar els continguts per a l'aplicació per a mòbils del santuari (en castellà, anglès i francès)
- ordenar i catalogar les més de 500 imatges de la Mare de Déu que actualment s'exposen a la Galeria de les Verges
- proposar una distribució per a exposar les imatges (per continents i calendari litúrgic)

PREMSA

<https://es.aleteia.org/2020/08/02/el-santuario-de-torreciudad-estrena-app/#>

<https://m.facebook.com/radiocincacien/photos/a.1694360390813376/2639502919632447/?type=3&rd>

<https://www.sobrarbedigital.com/torreciudad-inaugura-nuevos-espacios-museograficos/>

<https://www.magazinehorse.com/conoce-playmedia-y-sus-ultimos-proyectos-el-santuario-de-torreciudad-y-el-circuito-magico-del-agua-en-peru/>

5. La gestió de la cultura post-COVID

El tercer projecte va ser el guanyador (amb dos projectes més) d'un total d'11 propostes presentades a una convocatòria interna de la Universitat Internacional de Catalunya sobre la COVID el 2020. Amb el títol *De la presencialitat a la virtualitat. Els canvis en la gestió de la cultura a Catalunya post COVID-19*, té una dotació de crowdfunding de màxim 30.000 euros i s'està portant a terme actualment.

La sacsejada de la COVID-19 ha generat un intens debat sobre els canvis que implica en la cultura i, especialment, en la seva gestió. Aquesta recerca es centra en els reptes que s'han obert per la gestió de la cultura i els canvis que s'han produït en aspectes com la comercialització, el

finançament, la programació, la producció, els canvis de públics (tant quantitius com qualitius) i, sobretot, la digitalització de l'activitat cultural. La pandèmia ha fet canviar els sistemes de presa de decisions del gestor cultural. L'objectiu de la recerca és identificar què ha canviat, què cal canviar i com s'ha de canviar en la gestió de la cultura. Cal investigar quins han estat aquests canvis, tant en equipaments públics com privats, i analitzar les diferents respostes dels diversos agents, per a identificar les bones pràctiques i determinar estratègies futures, que s'ajustin al canvi de paradigma que s'està experimentant.

Objectius:

- Identificar quins són els factors de canvi en la gestió de la cultura i el seu consum.
- Identificar bones pràctiques desenvolupades per superar els reptes plantejats per la nova situació.
- Determinar les noves estratègies per a la gestió de la cultura i el disseny de polítiques culturals.

Metodologia:

- Selecció d'un ventall representatiu d'institucions i empreses culturals, tant públiques com privades. Es valorarà la possibilitat d'ampliar l'estudi a dues ciutats estrangers per a comparar models d'actuació i patrons de consum
- Realització d'entrevistes qualitatives semiestructurades als directius, gestors, responsables d'activitats i públics d'aquestes institucions.
- Recollida i anàlisi de dades del consum cultural digital durant el període de confinament a partir de la informació recopilada per les institucions.
- Identificació i anàlisi de les bones pràctiques i models d'èxit i dels patrons de consum cultural.

De moment, s'han fet 25 entrevistes a agents culturals rellevants de Catalunya (arts escèniques, museus, galeries, festivals...) per analitzar quins canvis s'han produït en la gestió i l'evolució del sector durant i després de la pandèmia. Està prevista una publicació en forma de llibre, una jornada científica i un article en una revista indexada el 2022.

6. Pla de Cultura de Formentera

El quart projecte, també en curs actualment, és el Pla de Cultura de Formentera, encarregat pel Consell de Cultura de l'illa el maig de 2021 i amb una durada de 6 mesos.

L'objectiu és realitzar un diagnòstic de l'estat actual de la cultura a l'illa i definir unes línies estratègiques i unes propostes de futur pel desenvolupament de la cultura a l'illa de Formentera, en funció d'allò que cal mantenir i allò que cal reforçar o prioritzar.

Els encarregats de desenvolupar el Pla, amb la supervisió del Consell de Formentera, seran el president d'Escoles d'Adults de Menorca, Jaume Gomila, l'expert Sergi Sánchez, i la Dra. Judith Urbano, Dra. Marta Crispí, i Maria Morer del GRHAD. Aquest equip de treball ha estat una setmana a Formentera i ha conegut de primera mà els espais culturals i als futurs equipaments. Així mateix s'han reunit amb entitats i persones del sector cultural de Formentera per conèixer les seves propostes.

PREMSA

<https://www.radioillaformentera.cat/el-consell-comenca-les-feines-per-crear-el-pla-de-cultura-de-formentera/>

<https://www.periodicodeibiza.es/pitiusas/ibiza/2021/07/28/1288141/formentera-primeros-pasos-para-poner-macha-plan-cultural-para-toda-isla.html>

<https://www.formenteradio.cat/formentera-prepara-el-seu-pla-de-cultura/>

<https://formenteraavui.com/2021/07/28/formentera-comienza-los-trabajos-crear-plan-cultura-la-isla/>

7. Magma

L'empresa Magma encarrega al GRHAD la formació dels seus treballadors del Palau Güell. Es va portar a terme a l'octubre de 2021 a les mateixes instal·lacions del Palau. La dotació fou de 2.268 euros.

Es proposen dos temes vinculats amb la disciplina de la història i de la història de l'art i tres amb la gestió cultural. El professorat pertany a la Facultat d'Humanitats de la Universitat Internacional de Catalunya (UIC), tant del Grau en Humanitats i Estudis Culturals com del Màster Universitari en Gestió Cultural.

Introducció a l'arquitectura del segle XIX. El cas de Barcelona. L'arquitectura del XIX i les seves influències: neoclàssica, historicista i eclèctica, per acabar focalitzant en la ciutat de Barcelona. S'estudien tres factors que van ser cabdals per entendre-la en aquest moment: la Revolució Industrial, la Renaixença i l'Eixample.

Art Nouveau a Europa. El modernisme no va ser un fet aïllat de Catalunya. En molts altres llocs d'Europa va tenir lloc aquest moviment amb altres noms i protagonistes: Horta a Brussel·les, Guimard a París, Gallé a l'Escola de Nancy, Mackintosh a Glasgow, Wagner a Viena... veurem les similituds i diferències i les obres més rellevants.

Els públics de la cultura a Barcelona. Eines per a la gestió de la relació amb els visitants del patrimoni cultural, a partir del coneixement del seu perfil i les seves pràctiques. Aquestes eines permetran incrementar l'excel·lència de l'experiència dels visitants i, per tant, de la seva satisfacció.

Comunicació d'una institució cultural. Les diferents eines de la comunicació cultural. Comunicació lineal i circular. ¿Cóm construir i amplificar el missatge? Generar visibilitat i dotar de prestigi a la institució. Quan informar i quan comunicar? Canals de difusió i tipus de llenguatge. Comunicació presencial i comunicació digital.

Gestió de la marca. Construcció i seguiment de la reputació. Construcció i seguiment de la reputació. Metodologies per a la construcció i reforçament de la marca a través promoció interna i externa, aprofitament de les xarxes socials, el web i el tracte directe amb els públics. Planificació d'accions, equip i requisits de sosteniment i millores reputacionals, gestió de crisi de reputació.

8. Cost Action

L'octubre de 2021 es va sol·licitar una Cost Action a l'Unió Europea (The European Cooperation in Science and Technology) com a grup principal, liderant una xarxa de 16 països i 35 investigadors, amb el títol Cultural Leadership in Transition Tourism: cultural actors towards sustainable cultural tourism development. La resolució serà d'aquí uns 6 mesos.

9. Tesis Doctorals

Pel que fa a la formació de doctorands i joves investigadors, s'han llegit dins el nostre grup, des del 2017, dues tesis doctorals, defensades amb Excel·lent Cum Laude:

-Àlvar Sàez, Els estudis de públic com a eina de gestió en els museus: Estudi de cas dels museus de la Fundació Gala Salvador Dalí de Figueres i el Museu Picasso de Barcelona. 2017. Direcció Dra. Marta Crispí i Dra. Judith Urbano

-Mariola Borrell, L'arquitecte Bernardí Martorell i Puig (1877-1937). 2020. Direcció Dr. Alberto T. Estévez i Dra. Judith Urbano

Actualment hi ha 5 tesis doctorals en curs:

-Anna Hernández, Joan Amigó i Barriga (1875-1958) i l'arquitectura modernista a Badalona. Inscrita 2018 al Programa de Doctorat. Direcció Dr. Joan Molet i Dra. Judith Urbano

-Carolina Hayes, La pintora Delhy Tejero (1904-1968). (Menció internacional). Inscrita 2019 al Programa de Doctorat. Direcció Dr. Albert Moya i Dra. Judith Urbano

-Úrsula Imbernon, Els criteris de programació de les exposicions temporals dels museus d'art. (Menció Internacional). Inscrita 2018 al Programa de Doctorat. Direcció Dr. Miquel Bastons i Dra. Mas Casanovas.

-Blanca Reguant, La presència de la dona artista a les exposicions d'art de Barcelona en el període 1888-1936. (Menció internacional). Inscrita 2020 al Programa de Doctorat. Direcció Dr. Sergio Fuentes i Dra. Judith Urbano

-Kristina Shibaeva, The quintessence of the real and the surreal in the visual lexis of the works of Remedios Varo. (Menció internacional). Inscrita 2020 al Programa de Doctorat. Direcció Dra. Judith Urbano

10. Publicacions

Pel que fa a publicacions de membres i col·laboradors del grup, una selecció, a part de les esmentades:

-Urbano, J., Fuentes, S., Molet, J. 3 capítols dins Borngässer, B., Klein, B., Neugotik global - kolonial – postkolonial: gotisierende Sakralarchitektur auf der iberischen Halbinsel und in Lateinamerika vom 19. bis zum 21. Jahrhundert = Neogótico global - colonial - postcolonial: arquitectura sagrada neogótica en la Península Ibérica y América Latina del siglo XIX al XXI, Ed. Iberoamericana Vervuert, 2020. ISBN: 978-84-9192-117-2

-Urbano, J., Fuentes, S., Molet, J. 3 capítols acceptats al llibre Vertus et perversion du patrimoine, du projet humaniste au marketing des territoires. Presses Universitaires de Perpignan, 2021. A impremta

-Crispí M; Fuentes, S.; Urbano, J., "La decoració de Josep Maria Sert. Projectes i producció (1900-1945)", La Catedral de Sant Pere de Vic, pp. 305-339. Crispí, M; Fuentes, S.; Urbano, J., (Eds), Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019. ISBN: 978-84-9191-059-6

-Crispí, M; Fuentes, S. "Las pinturas murales de José María Sert en la catedral de Vic y la Creación del Espacio Sert". Dins: Vestir la arquitectura. XXII Congreso Nacional de Historia del Arte (René j. Payo Hernanz, Elena Martín Martínez de Simón, José Matesanz del Barrio, María José Zaparaín Yañez, ed.). Burgos: Universidad de Burgos 2019, vol. 2, pp. 1805-1810

- Cuerva, E., Urbano, J., Cornado, C., "Recovering Industrial Heritage: Restoration of the Wine Cellar Cooperative in Falset (Catalonia, Spain)", *Buildings*, vol.9, No.12, pp. 1-26, 2019. ISSN: 2075-5309. <https://doi.org/10.3390/buildings9120243>
- Coll-Pla, S.; Lluís, J.; López Piquer, Mónica; Coll, S.; Costa, A.; Urbano, J., "Orientation of the Romanesque churches in the region of Val d'Aran, Spain (11th-13th centuries)", *Archaeometry*, vol.61, No.1, pp. 226-241, 2019. ISSN: 0003-813X. <https://doi.org/10.1111/arcm.12396>
- Lluís, J.; López Piquer, Mónica; Urbano, J., "Transfer of Mathematical Knowledge for Building Medieval Cathedrals", *Nexus network journal: architecture and mathematics*, vol.20, No.1, pp. 153-172, 2018. ISSN: 1590-5896. <https://doi.org/10.1007/s00004-017-0359-3>
- Urbano, J., "D'Hildegarda de Bingen a Frida Kahlo. Artistes oblidades en la història de l'art", *Revista d'Humanitats*, vol.3, No.3, pp. 62-70, 2019. ISSN: 2565-1811
- Estévez, A.; Urbano, J., "Back to the basics: return to the origin, Gaudí and Nature", *Green Energy and Infrastructure: Securing a Sustainable Future*, pp. 273-286. CRC Press. Taylor & Francis Group. 2020. ISBN: 978-0-367-55949-6
- Urbano, J., "Pròleg: August Font i Carreras", a Milà, R., Las Torres, pp. 22-26, Bernat Libreria SL. 2018. ISBN: 978-84-09-03251-8
- Crispí, M; Fuentes, S; Urbano, J. Editors. *La catedral de Vic*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat – Diputació de Barcelona, 2019
- Crispí, M. "La iglesia del monasterio de Sant Pere de les Puel·les a través de la visita pastoral de la abadesa Violant d'Espés (1585-1587)". Dins: *Anuario de Estudios Medievales*, vol. 50/ 1 (enero-junio) 2020, pp. 93-125. DOI: <https://doi.org/10.3989/aem.2020.50.1.04>
- Crispí, M., Jornet-Benito, Núria. "Las imágenes marianas, su indumentaria y ajuar: prácticas devocionales y liturgia a partir de los inventarios del monasterio de Sant Antoni i Santa Clara de Barcelona". Dins: *Hortius Artium Medievalium*, 2021 (en premsa)
- Crispí, M. "El cicle de Santa Maria Magdalena al claustre gòtic de la catedral de Vic". Dins: *Ausa*, 2019, vol. 29, núm. 182-183, 2019, pp. 107-134
- Crispí, M. "The Use of Devotional Objects in Catalan Homes during the Late Middle Ages". Dins: *Religions* 2020, 11, 12. 2019, 33 pàgines
- Fuentes, S., Josep Domènech i Estapà (1858-1917). *Entre la ciència i l'arquitectura*, Real academia de Ciencias y Artes – Obra Social La Caixa: Barcelona, 2019
- Fuentes, S. "Construyendo la ciudad del saber: nuevas tipologías arquitectónicas al servicio de las ciencias", en *Entre ciudades Paisajes culturales, escenas e identidades*, Edicions UB: Barcelona, 2020, pp. 125-144
- Fuentes, S. "Presó Model. Salvador Viñals i Sabaté – Josep Domènech i Estapà", en *Arxiu Històric Col·legi d'Arquitectes de Catalunya*. Dibuixos d'arquitectura, Polígrafa / COAC: Barcelona, 2019, pp. 72-73
- Fuentes, S. "Facultat de Medicina. Josep Domènech i Estapà", en *Arxiu Històric Col·legi d'Arquitectes de Catalunya*. Dibuixos d'arquitectura, Polígrafa / COAC: Barcelona, 2019, pp. 68-71
- Dangla, A. "Moda del Sol y Estampados Farreró", *Datatèxtil* (38) 2018

- Dangla, A. "El sentit de la novetat". *Datatèxtil* (36) 2017
- Dangla, A. i Llodrà, J. M. "Puig i Cadafalch i les randes", dins *Any Puig i Cadafalch. Recull d'activitats al Maresme, Col·lecció documents i estudis maresmencs*, 3. 2017
- Dangla, A. "Crear una tradició", dins *Percal*. Ed. Prames, Zaragoza, 2018
- Hernández, A. "La botiga modernista de l'Anís del Mono del carrer Ferran de Barcelona, una reforma de Joan Amigó i Barriga". *Carrer dels arbres*. Badalona: Museu de Badalona, Quarta època, núm. 4, 2019, pp. 72-95. <https://www.museudebadalona.cat/wp-content/uploads/El-Carrer-dels-Arbres-2019-4-juliol.pdf>
- Hernández, A. "Los muebles e interiores en la arquitectura de Joan Amigó: entre la Secesión vienesa, la escuela de Glasgow y el art decó". *Res Mobilis*. 2021. Oviedo: Universidad de Oviedo, 2021. <https://reunido.uniovi.es/index.php/RM/issue/archive>
- Hernández, A. "El llegat artístic d'Evarist Arnús a Badalona: la torre Arnús obra de Josep Oriol Mestres i Esplugas". *Carrer dels arbres*. Badalona: Museu de Badalona, Quarta època, núm. 6, 2021, pp. 81-118. <https://www.museudebadalona.cat/wp-content/uploads/Revista-Carrer-dels-Arbres-num-6-any-2021.pdf>
- Molet, J. "La casa del Caballero Caetano Dou, crónica de un palacio inconcluso" 001063 - *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*. Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. XXXIII, 2020, pp.71-92. ISSN 1133-0341
- Molet, J. "El Seminari Conciliar de Barcelona i els mètodes de composició arquitectònica del segle XIX". *Elias Rogent i Barcelona. Arquitectura, Patrimoni i Restauració*. Edicions Universitat de Barcelona. 2019, pp.103-118. ISBN 978-84-9168-149-6
- Molet, J. "El arquitecto Pedro Falqués y sus proyectos de plaza Cataluña; un episodio decisivo de la configuración del nuevo centro urbano de Barcelona (1886-1903)". *Narrativas urbanas*. Servicio de Publicaciones de la Universidad Complutense de Madrid.2019, pp.1083-1096. ISBN 978-84-09-07822-6
- Noguer, E. i Saéz, À. "Los estudios de público como herramienta de gestión de los museos: El caso del Museo Picasso de Barcelona". *International Journal of Scientific Management and Tourism* 4 (1), 2018, pp. 333-348
- Noguer, E. i Sáez, À. "The cultural sights accessibility: the case of Barcelona". *Journal of Tourism and Heritage Research* 2 (1) 2019, pp. 183-203

També s'han fer diferents presentacions a congressos:

- Crispí, M. i Fuentes, S. "Las pinturas murales de José María Sert en la catedral de Vic y la Creación del Espacio Sert". Dins: *Vestir la arquitectura*. XXII Congreso Nacional de Historia del Arte (René j. Payo Hernanz, Elena Martín Martínez de Simón, José Matesanz del Barrio, María José Zaparaín Yañez, ed.). Burgos: Universidad de Burgos, 2019, vol. 2, pp. 1805-1810
- Crispí, M. i Urbano, J., José María Sert's mural paintings in the Cathedral of Vic, a 8th Annual International Conference on Architecture, Atenes, Grècia, 2018
- Urbano, J., Le Palau de les Heures, résidence historiciste estivale de la famille Gallart, a Journée Internationale d'Etudes Hygiénisme et loisirs: pratiques sociales et architectures du thermalisme et de la villégiature de montagne, Université de Perpignan Via Domitia, Perpinyà, França, 2018

Més informació a la nostra web: <https://grhad.weebly.com/>